

Laura Save

PALJAIN JALOIN

ROMAANI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© LAURA SAVE JA WSOY 2013

ISBN 978-951-0-39544-8

PAINETTU EU:SSA

*”Jonakin päivänä olen puu ja tuuli laulaa oksissani
ja aurinko tanssii lehdilläni
ja olen vahva ja kaunis kaikkina vuodenaikoina.”*

KAHLIL GIBRAN, SUOM. LEIF FÄRDING

SUMUISENA PÄIVÄNÄ

Saavumme rantaan, lasken Otson hiekalle. Se riisuu kenkensä ja juoksee sukkiineen rantaveteen. Annan sen mennä.

Suolaisen sumun läpi näen pienen maailmani, jota rakastan.

– Sofia, jos kuolen ja haluat taas naimisiin, laita vihkisor-muksemme oikean kätesi nimettömään ja kannan minua siinä aina ja ikuisesti. Haluan olla sinun.

Kuulen poikani kikatuksen vielä silloin, kun aurinko painuu pilven taakse.

Haluan olla sinun.

ENSIMMÄINEN OSA

Otso pisti varpaat suuhunsa ja jokelteli tyytyväisenä. Olin vaihtanut vaipan ainakin kolme kertaa yöllä ja olin lähdössä luennolle. Pojan harhaileva katse kohtasi hetkeksi omani ja sen kasvot levisivät oikeaan hymyyn!

Makuuhuoneessa soi puhelin.

Ring, ring.

– Laura.

– Sinähän olit eilen siellä magneettikuvassa polven kierukka-
vammaepäilyn vuoksi? Nyt on tullut ilmi eräs yllättävä asia.
Kuvassa oli sellainen löydös, että minun piti laittaa kiireelli-
nen lähete Töölön tapaturma-asemalle. Voit hakea kuvasi heti
täältä Forumista.

– Mistä on kysymys?

– Kuvassa näkyy jonkinlainen kasvain. Näiden kuvien
perusteella sanoisin, että se vaikuttaa pahanlaatuiselta. Lopul-
lisen varmuuden voi saada vain lisätutkimuksilla. Siksi on tär-
keää, että lähdet nyt välittömästi Töölön tapaturma-asemalle.

Tämä on elämäni mustin päivä.

Puhelun jälkeen syötin tärisevin käsin Otsolle luumusosetta, kun Sofia soitti äidilleni kertoakseen tapahtuneesta ja pyysi häntä tulemaan meidän kanssa Forumin Mehiläiseen. Pakkaudimme kylmään autoon, jossa lääkärin sanat kaikuivat mielesäni pahaenteisesti. Sofia, auta! Tiedän, että se on jotain paha.

Haimme Forumista magneettikuvat sekä äitini, joka oli aivan sanaton. Lääkäri ei halunnut tulla itse antamaan kuvia, vaan oli jättänyt ne kiireiselle vastaanottotädille, joka mistään mitään tietämättä työnsi ne kyynelistä märkään käteeni kirjekuoressa, jossa oli nimeni. Lähdimme Forumista tapaturma-
asemalle ilman, että kukaan oli sanonut meille sanaakaan.

Sofian äiti haki Otson hoitoonsa Töölöstä, kun tutkimuksille ja haastatteluille ei tuntunut näkyvän loppua. Tunnelma käytävällä, jossa istuimme rivissä puisilla tuoleilla, oli ahdistunut. Sofia kävi oksentamassa kamalaa oloaan vessassa. Sille käy niin silloin, kun se järkyttyy pahasti. Suurimman osan ajasta olimme hiljaa. Joku istui rintakehäni päällä ja puristi sydäntäni nyrkissään. Välillä itkin tilanteeni toivottomuutta. Voinko minä kuolla tähän, äiti?

Polvestani otettiin röntgenkuvia sekä magneettikuva ja keuhkoistani tietokonetomografiakuvia. Pitkän päivän päätteeksi minut otti vastaan joukkio, jossa oli kaksi lääkäriä ja kandidaatti. Kandidaatti oli ainoa, joka koski minuun, tunnusteli imusolmukkeita ja taivutteli polvea.

Mietin koko tutkimuksen ajan, että jos tuo on suorittamassa ortopedian päivystystään, on aivan sama vaikka tutkisin itse

itseni. Se ei tiedä oikeasti mistään mitään ja miettii parhaillaan kuumeisesti, mitä sen kuuluisi tehdä seuraavaksi. Mihin sitä toista lääkäriä tarvittiin? Ehkä se oli taustatukena. Jospa ne pelkäsivät, että alan vaikka itkemään.

Kasvain vaikuttaa vahvasti osteosarkoomalta eli luusyövältä. Kasvain reisiluussa on iso, läpimitaltaan 6 cm. Niinhän nämä usein löydettyessä ovatkin. Kohta osastolle tulee Aulis, ortopedi, jolla on pitkä kokemus osteosarkooman hoidosta. Hän kertoo, mitä seuraavaksi tapahtuu. Oliko sinulla jotain kysyttävää?

Minulla ei ollut ainuttakaan ajatusta päässäni.

Pidin Auliksesta heti, kun se viimein saapui katsomaan polveani. Sen rehellisestä katseesta ja rauhallisesta puhetavasta. Se selitti paljon samoja asioita, joita olin päivän aikana jo kuullutkin. Se kertoi, että sytostaattikuuri on rankka ja kysyi, aionko jatkaa opintojani sen aikana. Kysymys hämmästytti, sillä kaikki muut olivat tuntuneet pitävän itsestäänselvyytenä, että jään välittömästi sairauslomalle. – Minulla ei ole nyt voimia opiskeluun, sanoin. Mielessäni pyöri koko ajan yksi ainoa kysymys.

– En tiedä, uskallanko edes kysyä tätä, sain lopulta puserrettua huulteni välistä ääni väristen.

– Kysy vain. Mietitkö mahdollisesti sitä, pitääkö meidän amputoida jalkasi?

Mistä se sen tiesi? Olin helpottunut, kun asia oli otettu esille ja sain kuulla, että nykyään enää harvoin joudutaan amputoimaan syövän vuoksi. Aulis laittaisi sen sijaan leikkauksessa polveeni tekonivelen.

Vaikka olen helpottunut uutisesta, tekonivel kuulostaa hirtittäväältä! Epänormaalitylta ja epäluonnolliselta. Epä-minulta!

Olen kuitenkin valmis mihin hyvänsä, mitä tämä Aulis keksii ehdottaa.

On miltei yö.

Meillä kävi äsken kaksi motoristin näköistä kriisiterapeuttia SOS-autosta. Hannu ja Veksi. Hannu oli selvästi päävas-
tuussa tilanteesta. Olin niin huojentunut, kun ne vihdoin tuli-
vat yhdeksältä illalla, että päivän tapahtumat vain tulvivat ulos
suustani.

Istuimme Sofian kanssa sohvalla Hannu ja Veksi suoraan
edessämme ja vuodatimme tarinaamme toisiamme täydentäen.
Kerroimme parisuhteestamme, kipeästä polvestani, aamuisesta
puhelusta, päivästä tapaturma-aseamalla, tukiverkostamme sekä
aiemmista kriiseistämme ja selviytymisestä niistä. Hannu haas-
tatteli meitä, kyseli ja nyökytteli ja kertoi siitä, miten ihmi-
nen yleensä reagoi järkyttävään tietoon, kuten syöpäepäilyyn,
ja kuinka sen kanssa voi elää, päivä kerrallaan.

Kun kaksi tuntia oli kulunut, olin äärimmäisen väsynyt
ja huomasin, että minulla oli ensimmäisen kerran aamuisen
puhelun jälkeen ollut pienen hetken ajan turvallinen olo. Olisin
halunnut, että Hannu olisi jäänyt sohvallemme yöksi.

Olen ollut ylhäällä aamusta iltaan. Sofia oksentaa taas kylpy-
huoneessa ja Otso nukkuu. En tiedä, mitä tekisin tai ajattelisin.
Huomasin juuri, etten ole syönyt tänään juuri mitään.

Olen todennäköisesti erittäin vakavasti sairas. En pysty nyt
ajattelemaan mitään muuta.

Minulta kairattiin tänään reisiluusta kaksi näytettä läpivalaisussa. Äiti saattoi taksilla osastolle ja jäi sinne odottamaan. Pukeuduin leikkausvaatteisiin ja minut työnnettiin sairaalasangyssä toimenpidehuoneeseen, missä oli jo odottamassa röntgenlaite, puudute, varjoaine ja pieni pora.

Mikään ei ole ikinä sattunut niin paljon kuin varjoaineen ruiskuttaminen polviniveleen ennen toimenpidettä. Puudutuspiikkikin vihlaasi lävistäessään ihon, mutta varjoaineen työntyessä polviniveleen tunsin hirvittävän poltteen ja paineen lisääntyvän armottomasti. Olin varma, että polvi voisi kohta räjähtää ja heittää värit pitkin toimenpidehuoneen seiniä. Näin ei kuitenkaan käynyt. Näytteidenottokohdat suunniteltiin hyvin tarkasti, jotta ne saadaan poistettua kokonaan, jos pahin mahdollinen onkin totta.

Itse näytteenotto ei ollut lopulta niin kamalaa, kuin olin etukäteen kuvitellut. Tunne oli ainoastaan epämiellyttävä, samoin kuin ääni, jota pora piti työntyessään voimalla luuhuni. Katsoin livenä näytöltä, kuinka piikkimäinen pora eteni kudoksessa rasvan ja lihaksen läpi kohti epämääräisennäköistä möykkyä luussani ja hotkaisi sairasta kudosta sisuksiinsa. Näytteitä porattiin lopulta kaksi, sillä ensimmäinen näyte ei välttämättä sisältänyt riittävästi kasvainkudosta.

Olen aivan uuvuksissa tämän kaiken jälkeen. Pelkään, että pahin on kuitenkin vasta tulossa.

Polvea hyytää ja särkee. Syön Panacodia ja Buranaa kipuun ja toivon, ettei tämä enää ylly.

Kaikki alkoi siitä, kun tammikuussa liukastuin nostaessani Otsoa autosta vanhempieni pihassa ja löin polveni jäiseen asfalttiin. Tai luulin, että kaikki alkoi siitä. Unohdin tapauksen päiviksi, kunnes polveni alkoi napsahtaa ilkeästi aina polvistuessani. Se ei kuitenkaan ollut mikään uusi ilmiö tällaiselle lonksupolvelle, joten kesti jonkin aikaa havaita, että napsumisesta oli tullut jatkuvaa ja oikeastaan jo pelkkä polven koukistaminen portaissa aiheutti kipua.

Kipu voimistui yllättävän nopeasti ja pian tasamaalla kävelykin teki polven kipeäksi ja minun täytyi opiskeluuni liittyvien Jorvin klinikkapäivien päätteeksi syödä särkylääkettä, jotta pystyin nukkumaan. Muutaman päivän päästä jouduin ottamaan Buranaa jo heti aamulla, jotta jaksoin päivän koulussa ja yhtäkkiä olinkin jo maksimiannosmäärissä. Sain Sofialta lainaksi hänen vanhan nilkkavammansa ajoilta peräisin olevat kyynärsauvat, joilla saatoin kävellä tarvittaessa astumatta lainkaan vasemmalle jalalleni.

Olin huolestunut kivusta ja silloin muistin kaatumisen. Huoleni sai luonnollisen selityksen ja varasin ajan suoraan ortopedille, sillä sinnehän minut kuitenkin terveyseskuksesta lähetettäisiin. Vääntelin polveani, tutkin kurssikirjoja ja päädyin kierukkavammaan. Se sen täytyy olla. Pieni rustovaurio, ehkä osittain lohjennut rustonkulma, joka on revennyt yhä pahemmin viikkojen kuluessa. Vähän tulehdusta päälle ja tässä sitä oltiin.

Pyysin seuraavana päivänä sairaalalla kurssitovereitani tut-

kimaan polveni ja he päätyivät kanssani samaan diagnoosiin. Kierukkavika.

Eräänä lumisena keskiviikkona menin suonikohjuluennon jälkeen Forumiin, nousin hissillä lääkäriaseman eteiseen. Ortopedia kehuttiin hyvin ammattitaitoiseksi ja sellaisen vaikutelman hänestä saikin. Hän oli lyhytsanainen, kuunteli kertomukseni kaatumisesta ja tutki polveni perusteellisesti.

Huomaatko, kun väännän säärtäsi näin, kipu tulee tähän kohtaan polvessa ja tunnen sormeni alla napsahduksen. Sinulla on selvästi kierukkavamma. Sisemmän nivelkierukan takasarven repeämä, tarkasti ottaen. Soita vakuutusyhtiöosi, niin hankitaan sinulle maksusitoumus magneettikuvaukseen. Edessä on sen jälkeen tähtytysleikkaus.

Magneettikuvasta se sitten löytyi.

Minut on temmattu kertaheitolla ulos elämästäni. Kalenterini on yhtä suurta kysymysmerkkiä. On vaikea uskoa, että patologin lausunto parantaisi tilannetta. Tuskin ne puhuvat potilaille luusyövästä ihan lämpimikseen. Että oho, eipäs ollutkaan. Tsorppa.

Vedin kalenterista yli kaikki kevään luennot ja klinikkapäivät. En halua, että ne ovat siellä muistuttamassa siitä, missä minun kuuluisi oikeasti olla. En haluaisi nähdä enää koko yliopistokalenteria. Se on vielä sopivasti tänä vuonna väriltään musta. Kuinkas sattuikaan?

Sain vihdoin Otson nukahtamaan. On ilta ja aikuisten aika, mutta meille on muuttanut pelko ja kaverinsa ahdistus. Nämä illat kuluvat niiden seurassa.

Kello on pysähtynyt.

En syö, en nuku. Elän kuplassa, johon kukaan ei yletä. Sofia yrittää onkia minua pinnalle, mutta vajoan jatkuvasti takaisin kauhuun. Pitelen sohvalla hiljaisena kipeää jalkaani kuin toteemipaalu.

Polveni ei enää oikene. Siinä on iso luinen kyhmy ja se on turvonnut. Miten en ole huomannut sitä aikaisemmin? Miksi en ole huomannut sitä aikaisemmin?

Otson seurassa on helppoa olla. Voin leikkiä sen kanssa ja hellitellä sitä, eikä se kyselä mitään. Se on autuaan tietämätön siitä, mitä sen perheessä on meneillään. Se kuolaa, ryömii, jokeltelee ja pyörähtelee leikkimatollaan kuten aina, kuin mikään ei voisi vahingoittaa sitä.

Kävimme Sofian ja Otson kanssa vanhemmillani iltapalalla. Äiti kattoi pöydän notkuvaksi ja nypräsi paidanhelmaa. Isi oli nukkuneen rukous. Katseet eivät kohdanneet.

Odotan edelleen.

En pystykään olemaan poikani kanssa. Se tuntuu aistivan jotain, enkä kestä sitä. Vihaan keltaista hymynaamaa hoitopöydän yläpuolella.

Huomenna on totuuden hetki. Patologinlausunto on tullut ja diagnoosi voidaan lyödä lukkoon. Vaikka uskon, että diagnoosi on jo nyt täysin tiedossa. Lääkäreiden kuuluu pitää pientä toivoa yllä ja odottaa, että ollaan sataprosenttisen oikeassa. Sanoa, että vasta patologinlausunto ratkaisee tilanteen lopullisesti. Silti huomaan, että elättelen pientä toivoa siitä, että tämä kaikki olisi vain yhtä suurta väärinkäsitystä.

Miten oikein jaksan ja pystyn siihen? Olen suunnitellut kaiken valmiiksi. Äiti tulee meille minun ja Sofian tueksi. Sofian äiti vie Otson vaunuajelulle. Puoli tuntia ennen puhelua otan Diapamin. Kääriydyn sohvalle peittoon. Sitten soitan, pistän puhelun kaiuttimeen ja annan mennä.

Voi kun kaikki olisikin hyvin. Kaiken täytyy olla hyvin! Muuten en osaa enää olla ollenkaan.

Apua!

Tämä on painajaista. Se on totta. Minulla on syöpä! SYÖPÄ!

Ne soittivat. Osteosarkooma... hoidot ovat rankat... ei tarvitse amputoida... laitetaan uusi polvinivel... keuhkoissa näkyy jotain, mistä ei vielä tiedetä... sairauslomalle opinnoista... nyt on kiireinen aikataulu... täytyy tehdä luustokartta... ensi viikolle on paikka sytostaattihoidoihin osastolla.

Tiesin sen heti, kun kuulin lääkärin äänen puhelimessa. Sinä mustana päivänä. Sen ei pitänyt soittaa minulle, minun piti soittaa sille! Kysyin edellisenä päivänä Sofialta, mitä oikein teen, jos tämä onkin syöpää? Se nauroi. *Ei se ole, tietenkään. Ei näin nuorille tule syöpää.*

Minun olisi pitänyt ymmärtää! Joka kurssilla toistetaan uudestaan ja uudestaan, että jatkuvasti yltyvä kipu on huoletuttava. Ortopedian opettajakin katsoi kummeksuen Sofialta lainattua kyynärsauvaa.

Opintoni päättyivät nyt todellakin tähän.

Minulle annetaan useita eri sytostaatteja. Määrät ovat niin isoja, että sytostaatit täytyy laimentaa nesteeseen ja antaa sairaalassa usean päivän jatkuvina tiputuksina. Lisäksi kasvain täytyy leikata pois siten, että tervettä kudosta poistetaan riittävästi sen ympäriltä. Siten yritetään varmistaa, ettei syöpäkudosta jää jalkaan. Jos yksikin syöpäsolu jää, kasvain voi uusia.

Syöpää pidetään kuulemma aina koko elimistön sairautena. Koska kasvain on jo nyt iso, voi olla, että se on ehtinyt jo muuntu sellaiseksi, joka voi lähettää soluja verenkierron mukaan. Jos

ne solut kykenevät tarttumaan keuhkoihini ja kasvamaan siellä, syntyy etäpesäkkeitä. Näiden solujen vuoksi saan sytostaatteja. Jotta ne mahdollisesti muualla lymyävät sairaat solut saataisiin kaikki tapettua.

Tämä elämä on arvaamatta mennyt todella pelottavaksi. Sanokaa minulle: mitä minä oikein teen?

Voisin nukkua koko ajan. Vain unessa pääsen hetkeksi pois tästä kaikesta. Otan joka ilta Temestaa, jotta saan pelon sumentamat ajatukseni katkeamaan ja tuijotan makuuhuoneen seinällä roikkuvaa Otson kuvaa. Aamuisin herään yltä päältä kylmässä hiessä siihen ajatukseen, että todella voin kuolla tähän.

Soitin tänään hyvälle ystävälleni Venlalle ja kerroin kaiken. Venla tuntee minut lapsuudesta saakka. Se tiesi aina sydänsuruni, neuvoi ja tuki kun tulin kaapista, jakoi kanssani pettymyksen, kun emme kumpikaan päässeet ensi yrittämällä haluamaamme opiskelupaikkaan ja kuunteli tuskaani, kun olin pahan vauvakuumeen kourissa, eikä lasta kuulunut. Mutta tämä on jotain aivan erilaista. Jotain sellaista, että kummaltakin loppuivat sanat kesken. Se oli hirveää. Järkytys oli ilmeinen ja huonosti peitelty. Tuntui, kuin olisin murtanut jonkun sydämen sanoillani.

Venlaa en osaa huijata. Kaikki liennytykseni ja epäaito reipauteni, kumpikin meistä näki niiden läpi. Jokainen vastaukseni varovaiseen kysymykseen oli uusi isku päin kasvoja. Venla, kuinka minä selviän tästä?

Puhelu jäi kummallisen lyhyeksi, mutta en voi syyttää Venlaa siitä. Kuulin ensimmäisen nyhkyksen juuri ennen kuin hän katkaisi puhelun.